

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนการพัฒนา
พื้นที่สุขภาวนำร่องเขตภาษีเจริญ

จัดทำโดย นางลัดดาวัลย์ รอดภิรมย์
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน
สังกัด ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล
สำนักงานเขตภาษีเจริญ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานคร ระดับต้น รุ่นที่ ๓๔
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

คำนำ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร
มหานคร ระดับต้น รุ่นที่ ๓๔ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวนำร่อง
เขตภาษีเจริญให้เกิดการพัฒนาพื้นที่รองรับกิจกรรมของชุมชน การปรับภูมิทัศน์ให้หน้าบ้านน่ามอง
การจัดการขยะ เป็นต้น โดยมีแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมทั้งเชิงกายภาพของคน
ในชุมชน รวมทั้งเศรษฐกิจ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย
เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยประยุกต์ใช้บทเรียนและแนวคิดการพัฒนาสุขภาวะที่ได้้นำร่อง
ในเขตภาษีเจริญเพื่อขยายผลต่อพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้บริหารของสำนักงานเขตภาษีเจริญ หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อม
และสุขาภิบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ท่านอาจารย์เกรียงไกร ตั้งจิตธมณีสักดา
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.กุลธิดา จันทร์เจริญ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยสยามผู้ให้ข้อมูล
ในการจัดทำรายงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนานักบริหารส่วนการพัฒนาการบริหาร สถาบันพัฒนา
ข้าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อน บนต์.๓๔ ทุกท่าน รวมทั้งครอบครัวที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นที่
ปรึกษาและให้คำแนะนำในการจัดทำรายงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และหวังว่ารายงานการศึกษา
ส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและผู้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

ลัดดาวัลย์ รอดภิรมย์

๒๘ มกราคม ๒๕๖๒

สารบัญ

หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์	๒
เป้าหมาย	๒
ความรู้ที่ใช้ในการจัดทำรายงาน	๒
- หลักการประชาสัมพันธ์	๒
- หลักการมีส่วนร่วม	๓
- หลักการบริหารงานคุณภาพ (PDCA)	๓
- SWOT Analysis	๔
กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๕
ระยะเวลาการดำเนินการ	๗
งบประมาณ	๘
แนวทางการติดตามและประเมินผล	๙
ข้อเสนอแนะ	๑๓
ภาคผนวก	

๑. ชื่อเรื่อง การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่สุขภาคนำร่องเขตภาษีเจริญ

๒. หลักการและเหตุผล

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเขตเมือง เวกเช่นกรุงเทพมหานคร ที่มีการพัฒนาด้านโครงสร้าง เพื่อรองรับสถานการณ์ที่ประเทศต้องแข่งขันกับนานาประเทศ จนกลายเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจ ที่ผู้คนต่างหลั่งไหลเข้ามา เพื่อไขว่คว้าหาโอกาสในการเลี้ยงชีพ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเบียดบังพื้นที่ที่เอื้อต่อสุขภาพ อาทิ พื้นที่สีเขียวสำหรับต้นไม้และการเกษตร พื้นที่ส่วนกลางของชุมชนในการมีกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกาย ขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น ฯลฯ กล่าวคือ

- กทม. มีพื้นที่สีเขียวต่อคนเพียง ๖.๗ ตารางเมตร ซึ่งนับว่าน้อยและน้อยกว่าพื้นที่สีเขียวเฉลี่ยของเมืองสำคัญต่างๆ ในเอเชียที่มี ๓๙ ตารางเมตรต่อคน ในขณะที่องค์การอนามัยโลกได้แนะนำการจัดพื้นที่สีเขียวให้เพียงพอต่อประชากรในอัตรา ๙ ตารางเมตรต่อคน เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ

- กทม. ผลิตขยะมูลฝอยมากที่สุดในประเทศไทยถึงร้อยละ ๒๐ ของมูลฝอยทั้งหมด และมีอัตราสร้างขยะเฉลี่ยต่อคนสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ของไทย ซึ่งมีปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี (ปี ๒๕๕๗ จำนวน ๙,๙๓๙ ตัน ปี ๒๕๕๘ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐,๑๖๖ ตัน ปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑๐,๑๓๐ ตัน และปีงบประมาณ ๒๕๖๐ มีปริมาณมูลฝอยเฉลี่ย ๑๐,๔๕๓.๙๑ ตัน)

- ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พื้นที่ทั้ง ๕๐ เขตของ กทม.มีอาคารและสิ่งก่อสร้างรกร้างที่เจ้าของไม่ได้ดูแลรักษาทั้งหมดถึง ๗,๒๒๖ แปลง คิดเป็นเนื้อที่ถึง ๔,๓๗๔ ไร่ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตพื้นที่รอบนอก เป็นที่ดินของเอกชนที่รกร้าง ปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลรักษาพื้นที่อย่างเหมาะสม เป็นปัญหาในเชิงทัศนียภาพ อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาสาธารณสุขหลายประการ เช่น การถูกข่มขืน การถูกชิงทรัพย์ การถูกใช้เป็นแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ การเกิดอัคคีภัย

- กทม.มีชุมชนแออัดมากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งสิ้น ๗๕๐ ชุมชน ถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาของคนเมืองและปัญหาข้อจำกัดของพื้นที่สุขภาวะ เป็นปัญหาที่เกิดจากกระบวนการกลายเป็นเมืองที่เกินระดับ ชุมชนแออัดมิใช่สิ่งที่เพิ่งเกิด หากแต่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาประเทศและเมืองชุมชนแออัดเป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตแบบเมือง /วิถีชีวิตนคร ฯลฯ

ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตภาษีเจริญ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อจำกัดเชิงพื้นที่ของความเป็นเมืองดังกล่าว จึงได้บูรณาการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสยาม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่าย จัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่สุขภาคนำร่องเขตภาษีเจริญเป็นเขตแรกของกรุงเทพมหานครขึ้น ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว

เป็นการสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยข้อจำกัดเชิงพื้นที่ของความเป็นเมือง ให้กลับกลายเป็นพื้นที่สุขภาวะ โดยใช้กระบวนการสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ยังเป็นการหนุนเสริมให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับโครงการ “มหานครแห่งสุขภาวะ” ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ -๒๕๖๕) ด้านมหานครปลอดภัย

การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ(Healthy Space) ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ ที่มุ่งสู่การระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วน และสมาชิกชุมชนในพื้นที่ ร่วมจัดการข้อจำกัดของพื้นที่ให้เอื้อต่อกิจกรรมด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดพื้นที่ความสุขของคนในชุมชน โดยปรับพื้นที่รองรับกิจกรรมทางกาย/การออกกำลังกายด้วยวิถีของชุมชน การเพิ่มพื้นที่ปลูกผักในบริบทความเป็นเมือง การปรับภูมิทัศน์ให้หน้าบ้านน่ามอง การจัดการขยะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งเชิงกายภาพของพื้นที่ สัมพันธภาพของคนในชุมชน รวมทั้งเศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและบทเรียนที่ได้จากประสบการณ์ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ผู้จัดทำข้อเสนอฯ ในฐานะที่เป็นบุคลากรภาครัฐ ที่ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จึงเห็นความจำเป็นในการถอดบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่าน และสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้บทเรียนและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ (Healthy Space) ที่ได้นำร่องในเขตภาษีเจริญ เพื่อขยายผลสู่พื้นที่กรุงเทพมหานคร สนองต่อการขับเคลื่อนให้กรุงเทพมหานคร เป็น “มหานครแห่งสุขภาวะ” ต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อพัฒนาต้นแบบสุขภาวะในพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ
- ๒) เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากสุขภาวะเดิม
- ๓) เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ

๔. เป้าหมาย

จัดทำต้นแบบสุขภาวะและดำเนินการขยายต้นแบบไปสู่ชุมชน

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน

๕.๑ หลักการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) มี ๓ ประการ ได้แก่

๕.๑.๑ การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ การดำเนินงาน ผลงาน กิจกรรม ตลอดจนข่าวสารของหน่วยงาน ให้ประชาชนได้รู้จัก เข้าใจ และเลื่อมใสเกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร

๕.๑.๒ การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด การป้องกันมิให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดในหน่วยงาน แต่เมื่อองค์กรประสบปัญหาดังกล่าวจะต้องรีบดำเนินการแก้ไขโดยด่วนอย่างเหมาะสม และทันต่อเหตุการณ์

๕.๑.๓ การสำรวจประชามติ (Public Opinion) คือ การสำรวจถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนว่าต้องการหรือไม่ต้องการอะไร เพื่อที่จะสามารถตอบสนองสิ่งต่างๆให้สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

การประชาสัมพันธ์ แบ่งได้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑.การประชาสัมพันธ์ภายใน (Internal public relations) คือ การสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีในองค์กร

๒.การประชาสัมพันธ์ภายนอก (External public relations) คือ การสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีต่อประชาชน ผู้นำหรือตัวแทนชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือกับองค์กร

๕.๒ หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ร่วมคิดว่าจะทำอย่างไร

๕.๓ หลักบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

P= Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

๑.กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

๒.จัดทำโครงการเสนอผู้บริหารขออนุมัติ

๓.แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และจัดประชุมวางแผนดำเนินโครงการ

๔.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อเอกสาร

๕.ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

D=Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้วางไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

๑) จัดตั้งคณะทำงานร่วมถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ อันประกอบด้วย ผู้แทนจากชุมชน ๕๔ ชุมชน ผู้แทนสถานศึกษา ตำรวจ ทหาร วัด สถานประกอบการ ในเขตภาษีเจริญ และภาคีนอกเขต ที่ร่วมดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ

๒) จัดประชุมระดมสมองเพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ

๓) เรียบเรียงผลการระดมสมองเพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะนำร่องเขตภาษีเจริญ

๔) นำเสนอผลการดำเนินงานและ (ร่าง) ข้อเสนอ ต่อคณะทำงานพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ เพื่อให้ข้อเสนอเพิ่มเติม

๕) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ

C=Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนงานในขั้นตอนใด

๑.การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมาย

๒.การจัดประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน

A=Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีก็นำแนวทางนั้นมาใช้ในการทำงานต่อไป
 ประโยชน์ PDCA มีดังนี้

๑.การวางแผนงานก่อนปฏิบัติจริง จะทำให้เกิดความพร้อมและลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

๒.การปฏิบัติงานตามแผน ทำให้ทราบขั้นตอน วิธีการและสามารถวางแผนงานล่วงหน้า

ก็จะเกิดความราบรื่นนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้

๓.การตรวจสอบผลการดำเนินงาน ทำให้ได้ผลงานที่เชื่อถือได้

๔.การปรับปรุงแก้ไขงาน ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

๕.๔ หลัก SWOT Analysis

การวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานพัฒนาเมืองของกรุงเทพมหานคร

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑) สำนักงานเขตภาษีเจริญได้ดำเนินการร่วมกับมหาวิทยาลัยสยาม การสนับสนุนจากสสส. และหน่วยงานต่าง ๆในพื้นที่ หนุนเสริมการดำเนินงานในลักษณะเครือข่าย ๒) การมีสำนักงานเขต และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่พร้อมรับนโยบายของ กทม. ๓) ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนมีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมดำเนินงานมากขึ้น	๑) การเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย ทำให้ขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ๒) บุคลากรภาครัฐ ยังมีรูปแบบการทำงานเชิงรับ และมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน ขาดรูปแบบการทำงานเป็นทีม ๓) ภาระงานมีความหลากหลาย และมีจำนวนมาก ส่งผลให้การทำงานมีความล่าช้า
โอกาส	ภัยคุกคาม
๑) การมีโครงการจิตอาสาพระราชทาน ๕๐ เขต ๒) การมีนโยบายของ กทม. ที่มีความชัดเจน มุ่งเน้นการทำงานเชิงรุกมากขึ้น ๓) การมีงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จาก กทม. มีมากขึ้น ๔) ความชัดเจนของนโยบาย “มหานครแห่งสุขภาพ” ๕) การเข้าสู่การเป็น Thailand ๔.๐ ที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่รองรับการดำเนินงาน	๑) ข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่เป็นเมือง ที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ (น้ำเน่า ขยะ การลดลงของพื้นที่สีเขียว การจราจรที่แออัด มลพิษ การขาดที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจตกต่ำ ฯลฯ) ๒) การเปิดโอกาสให้มีการดำเนินงานภายใต้บริบทพื้นที่ โดยไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบการดำเนินงานเดียวกัน ๓) กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคีเครือข่าย ยังไม่เป็นรูปธรรม

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นโอกาส จุดแข็งของการพัฒนา ในขณะเดียวกัน ก็พบว่า มีภาวะคุกคามและจุดอ่อน ที่จะเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้เสนอฯ จึงเห็นว่า เพื่อให้การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาพื้นที่สุขภาพะกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมและมี

ประสิทธิภาพทั้งนี้ การดำเนินงานตามข้อเสนอดังกล่าว จะนำไปสู่ประโยชน์ที่ส่งผลต่อหลายภาคส่วนอันได้แก่

๑) ได้รูปแบบการบริหารจัดการระดับเขต ที่เป็นนวัตกรรมของการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นทางการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน ภาคีเครือข่าย ที่สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาพื้นที่เมือง

๒) เกิดการปรับกระบวนทัศน์ วิธีการทำงานและยกระดับศักยภาพของบุคลากรภาครัฐ ให้สามารถรองรับนโยบายและวิสัยทัศน์ของประเทศและผู้บริหารระดับสูง

๓) ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่สุ่มเสี่ยงต่อสุขภาพะทั้งทางกาย ใจ สังคม เศรษฐกิจ

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กระบวนการดำเนินงานโดยการขับเคลื่อนด้วย ๖ กระบวนการหลักที่สำคัญคือ

๑. การวิจัยและพัฒนา
๒. การระดมเครือข่าย
๓. การบูรณาการการเรียนการสอน
๔. การสื่อสารสาธารณะ
๕. การถอดบทเรียน
๖. การบริหารจัดการด้วยกลไกเชิงสถาบัน

เพื่อให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการจัดการข้อจำกัดของพื้นที่ ด้วยการใช้กระบวนการวิจัย๒ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและภาคีเครือข่าย จึงได้มีการปรับและเพิ่มรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ซึ่งในระยะที่หนึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยให้ชุมชนเป็นผู้ค้นหาปัญหาและกำหนดประเด็นโดยชุมชน และนักวิชาการหนุนเสริมในกระบวนการ แต่ในระยะที่สอง หากยังคงดำเนินการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบเดียว อาจเป็นข้อจำกัดต่อการเกิดนวัตกรรม เนื่องด้วยในหลายๆ พื้นที่ ได้ใช้รูปแบบเดิมที่ ๗ ชุมชนนำร่องได้ดำเนินการก่อนหน้า ดังนั้น ในระยะที่สอง การวิจัยและพัฒนา จึงถูกออกแบบเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑.) การวิจัยและพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินงานในฐานะนักวิจัยหลัก และเสริมศักยภาพโดยภาคีและนักวิชาการ เพื่อให้เกิดการตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน

๒.) การวิจัยและพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ โดยนักวิชาการเป็นผู้กระตุ้น เป็นผู้จัดกระบวนการ (facilitator) ออกแบบพื้นที่สุขภาวะเพื่อให้เกิดนวัตกรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

การดำเนินการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะนาร่องเขตภาษีเจริญ มีแนวทาง ๑๑ ขั้นตอนดังนี้

๑. สำรวจจำนวนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เขตภาษีเจริญโดยฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
๒. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะนาร่องพื้นที่เขตภาษีเจริญ
๓. สำนักงานเขตภาษีเจริญ ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ โดยมีคณะกรรมการ ดังนี้

๑) ผู้อำนวยการเขตภาษีเจริญ	ประธานกรรมการ
๒) ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตภาษีเจริญ	กรรมการ
๓) หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่าย	กรรมการ
๔) ผู้แทนจากสำนักสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๕) ผู้แทนจากสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๖) รศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์ หรือผู้แทน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	กรรมการ
๗) ผู้แทนบริษัทไทยประกันชีวิต	กรรมการ
๘) ผู้แทนประธานชุมชนเขตภาษีเจริญ	กรรมการ
๙) ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๐) ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลบางเสาธง หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๑) ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๒) ผู้แทนบริษัท รถไฟฟ้าบีทีเอส	กรรมการ
๑๓) ผู้แทนบริษัท รถไฟฟ้ามมหานคร	กรรมการ
๑๔) ผู้แทนห้างสรรพสินค้าซีคอน บางแค	กรรมการ
๑๕) ผู้แทนสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๑๖) ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	กรรมการ
๑๗) ผศ.ดร.กุลธิดา จันท์เจริญ (มหาวิทยาลัยสยาม)	เลขานุการและกรรมการ
๑๘) ผศ.(พิเศษ)ดร.เนตร หงษ์ไกรเลิศ (มหาวิทยาลัยมหิดล)	เลขานุการและกรรมการ

๔. สำนักงานเขตภาษีเจริญ ร่วมกับมหาวิทยาลัยสยามดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑ เพื่อหารือและวางแผนการดำเนินงาน

๕. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จัดทำแผนการดำเนินงานตามมติที่ประชุม

๖. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และติดต่อประสานคณะกรรมการฯ เพื่อเข้าร่วมดำเนินงานตามแผน

ครั้งที่ ๑ เพื่อหารือและวางแผนดำเนินงาน													
๕. จัดทำแผนการดำเนินงานตามมติที่ประชุม				↔									
๖. ดำเนินงานตามแผน					←							→	
๗. เข้าร่วมกิจกรรมการถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่ฯ								↔					
๘. สรุปผลการดำเนินงานและประเมินผล												↔	
๙. จัดประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานประจำปี												↔	

๘.งบประมาณ

ใช้งบประมาณปกติของทางราชการ และโดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๙

๙.แนวทางการติดตามและประเมินผล

การติดตามประเมินผลจากการประชุมคณะกรรมการ สุขภาวะเขตภาษีเจริญ ซึ่งสรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญ จากการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญ สรุปได้ดังนี้

๙.๑ การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ โดยพื้นที่รกร้าง สุ่มเสี่ยงต่อสุขภาวะที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีข้อจำกัดของพื้นที่จำนวน ๕๓ ชุมชน ในปีแรกมีชุมชนพร้อมที่จะ

เปลี่ยนแปลงพัฒนาชุมชน ๗ แห่ง หนึ่งในนั้นคือชุมชนเลิศสุขสม ปีที่สองเพิ่มอีก ๑๐ กว่าชุมชน ปีที่สามครอบคลุมทุกชุมชนในเขต และปีที่ ๔ นี้การดำเนินการจะให้ชุมชนเหล่านี้เป็นต้นแบบเรียนรู้ ในการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะในชุมชน ซึ่งมีพื้นที่อาสาขึ้นมาเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบทั้งหมด ๑๐ ชุมชน สามารถพัฒนาพื้นที่ได้ ๑๒,๒๐๔ ตารางวา คิดเป็นมูลค่าตามราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน เขตภาษีเจริญ ประมาณ ๒๑๒ ล้านบาท (โดยยังไม่ได้คิดมูลค่าคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมสุขภาพที่ปรับเปลี่ยน)

๙.๒ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว สามารถสร้างความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ ได้ถึง ๒,๕๔๐ ต้น รวมทั้งมีการปลูกต้นไม้ฟอกอากาศที่มีประสิทธิภาพของการกำจัดสารพิษหรือมลภาวะในอากาศ ของไม้ประดับ สามารถดูดไอพิษจากอากาศ โดยปลูกได้ทั้งในบ้านและนอกบ้านมีหลายชนิดด้วยกัน ได้แก่ วาสนาอธิฐาน เบญจมาศ หน้าวัว โกสน จั๋ง เศรษฐีเรือนใน สับปะรดสี หมากเหลือง เศรษฐีเรือนแก้ว สาวน้อยประแป้ง เฟินบอสตัน เขียวหมื่นปี ยางอินเดีย เดหลี พลูด่าง ลิ้นมังกร เสน่ห์จันทร์แดง ว่านทางจระเข้

๙.๓ การพัฒนาเส้นทางจักรยานและทางเดินเท้าที่เหมาะสมกับบริบทคนของเมืองกรุง สามารถระดมความร่วมมือจากภาคีนอกพื้นที่ อาทิ สำนักวิศวกรรมจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๙ และอีกหลายหน่วยงาน ร่วมพัฒนาเส้นทางจักรยาน ๓ เส้นทาง รวมระยะทาง ที่พัฒนาจำนวนทั้งสิ้น ๖,๐๐๐ เมตร เมื่อประเมินราคาตามมาตรฐานสิ่งก่อสร้างสำหรับสำนักงบประมาณ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ ปี๒๕๕๙ พบว่ามีมูลค่าถึง ๓๙,๑๑๖,๔๐๐ บาท ทั้งนี้ สามารถจัดตั้งชมรมจักรยานพื้นที่สุขภาวะ ด้วยการรวมตัวของผู้ที่สนใจปั่นจักรยานกว่า ๓๐๐ คน โดยใช้พื้นที่เส้นทางที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๙.๔ การปรับปรุงทัศนียภาพ ด้วยการจัดการพื้นที่ได้สะพานให้เป็นพื้นที่สุขภาวะปรับเส้นทาง ได้สะพานในเขตภาษีเจริญกว่า ๑๒ สะพาน จำนวนพื้นที่ ๑,๘๑๑ ตารางวา และในระยะที่ ๔ มีการปรับพื้นที่ได้สะพานและพื้นที่รกร้างอีก ๗ พื้นที่ ๓,๑๗๕ ตารางวา นอกจากนี้ มีการพัฒนาเส้นทางสีเขียว กว่า ๑.๙ กิโลเมตร เมื่อประเมินราคาตามมาตรฐานสิ่งก่อสร้างสำหรับสำนักงบประมาณ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ ปี ๒๕๕๙ และราคาการประเมินของสำนักงานที่ดินเขตภาษีเจริญปี ๒๕๕๙-๒๕๖๒ พบว่า มีมูลค่าถึง ๑๓๒,๗๕๗,๑๒๐ บาท

๙.๕ การจัดระบบการจัดการขยะ สามารถสังเคราะห์ระบบการจัดการขยะ ๔ วงจร ได้แก่ ๑) การทำความเข้าใจ การเสริมศักยภาพ การสร้างการมีส่วนร่วม การปรับพฤติกรรม การอบรม ทำเครื่องมือ กำหนดกติการ่วมกัน ๒) การจัดระบบการคัดแยกขยะ ๓) การจัดระบบการแปรรูปขยะ ๔) การจัดระบบออมทรัพย์/การบริหารจัดการผลประโยชน์ ทั้งนี้ มีการจัดจัดมหกรรม "ร้านค้า ปลอดภัย" สามารถระดมร้านค้ากว่า ๔๒ ร้านค้า ที่ปฏิเสธการใช้โฟมเป็นภาชนะบรรจุอาหาร

๙.๖ การพัฒนาตลาดกลางรองรับผักปลอดภัย ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเปิดตลาดรองรับผัก ปลอดภัยที่ปลอดภัยแก่ประชาชนกรุงเทพมหานคร โดยนำร่องเขตภาษีเจริญ ผลการดำเนินงาน มีการเปิดแหล่งจำหน่าย ๓ แห่ง ได้แก่ ตลาดวัดชัยฉิมพลี (จำหน่าย ๕ วันต่อสัปดาห์) สำนักงานเขตภาษีเจริญ (จำหน่าย ๑ วันต่อเดือน) และมหาวิทยาลัยสยาม ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนจากการขายโดยเกษตรกร เปลี่ยนเป็นการขายแบบออนไลน์ (จำหน่าย ๓ วันต่อสัปดาห์) ผลการจำหน่ายที่สะท้อนการเข้าถึงผักที่ปลอดภัยจากสารตกค้าง ภายใต้ "ผักสุขภาพ ภาษีเจริญ" พบว่ามีผัก ปลอดภัย ทั้งสิ้น ๓๖ ชนิด สถิติการเข้าถึงผักสุขภาพ ภาษีเจริญ มีอัตราที่ยังไม่เสถียร ทั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาการผลิต จากฝนตกชุก และน้ำทะเลหนุน ทำให้ผักบางชนิด ไม่สามารถจำหน่ายได้ โดยสรุป การขยายพื้นที่จำหน่าย ๓ แห่ง ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงผัก ปลอดภัยที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ - เดือนเมษายน ๒๕๖๑ ได้ถึง ๓,๔๖๐,๒๘๖ กรัม หรือ ๓,๔๖๐.๒๙ กิโลกรัม

ทั้งนี้ จากการถอดบทเรียนการดำเนินงานร่วมกันของชุมชนที่ร่วมดำเนินงาน และภาคีเครือข่ายสรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะในบริบทเมือง สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีปัจจัยเอื้อด้านพื้นที่ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งบทเรียนจากกระบวนการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเขตภาษีเจริญเป็นการทำงานอย่างเป็นระบบที่สามารถสรุปกระบวนการได้คือ

๑.การทำความเข้าใจและหาแนวร่วมในการดำเนินงาน หน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่

๒.การระดมเครือข่าย ด้วยการสรรหาทรัพยากรในทุกมิติที่เข้ามาหนุนเสริมการดำเนินงาน ซึ่งภาคีเครือข่ายจะมีศักยภาพ ทั้งในด้านวิชาการทักษะ ประสบการณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังพัฒนา

๓.กำหนดประเด็นปัญหาอย่างมีส่วนร่วมโดยมีกระบวนการสอบถาม และยืนยันความต้องการจากสมาชิกในพื้นที่ รวมทั้งการมีเครือข่ายในพื้นที่ ร่วมในการให้ข้อคิดในการกำหนดประเด็นปัญหา และร่วมตลอดกระบวนการดำเนินงาน

๑๑

๔.การบูรณาการการเรียนการสอน เพื่อสร้างให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ด้วยการระดมนักเรียน นักศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาร่วมในการดำเนินงานและประยุกต์ใช้ในวิชาต่างๆ เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียนอันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม ชุมชน และการรับรู้ถึงแนวคิดการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ

๕.การขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมขององคาพยพ อันประกอบด้วยสมาชิกในพื้นที่ และภาคีเครือข่าย ซึ่งจะทำให้เกิดการหลอมรวมพลังการทำงานทั้งพลังความคิด ปัญญา กำลังคน กำลังทรัพย์ ร่วมรับผลงานการเรียนรู้ร่วมกัน

๖. การสื่อสารสาธารณะ เป็นการใช้กระบวนการสื่อสารทุกรูปแบบนำเสนอผลการดำเนินงานและขยายแนวคิดการพัฒนาพื้นที่สู่ภาวะไปพร้อมๆกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อยอด ขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ และเป็นแรงจูงใจและสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชนในพื้นที่ดำเนินการจนสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

๗. การถอดบทเรียนร่วมกัน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกก้าวของการดำเนินงานเพื่อค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จและเป็นปัญหา อุปสรรคและการนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งกระบวนการถอดบทเรียนมีทั้งรูปแบบเฉพาะชุมชนหรือเฉพาะพื้นที่และรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบข้ามกลุ่ม การถอดบทเรียนด้วยกระบวนการข้ามกลุ่มจะก่อให้เกิดพลังการต่อยอด ขยายผลการดำเนินงานต่อไปได้

บทเรียนการพัฒนาพื้นที่สู่ภาวะบริบทเมืองนี้ จะมีประโยชน์อย่างยิ่งหากได้รับการขยายผลขยายพื้นที่ดำเนินการสู่ระดับนโยบายด้วยข้อเสนอสังเคราะห์จากบทเรียนจากการดำเนินงานนำร่องในเขตภาษีเจริญที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมกล่าวคือกรุงเทพมหานครหรือพื้นที่บริบทเมืองควรมีการดำเนินการดังนี้

๑. ให้ความสำคัญกับการประยุกต์โครงสร้างการดำเนินงาน โดยสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในแต่ละพื้นที่ ด้วยการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ ทำหน้าที่ในการบูรณาการการวางแผนการดำเนินงานและมีการติดตาม เชื่อมโยงการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

๒. จัดตั้งศูนย์การจัดการข้อมูลด้านการพัฒนาพื้นที่ เป็นศูนย์รวมข้อมูลทุกด้านและมีภารกิจมิใช่แค่การจัดการข้อมูลที่ทันสมัย ต้องมีกระบวนการสื่อสารในรูปแบบการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ต่อยอดการพัฒนาของแต่ละพื้นที่เขตในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างพลังการขับเคลื่อน การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชุมชนต่อไปได้

๓. จัดให้มีมาตรการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ด้วยการปลูกต้นไม้ทุกรูปแบบ มีการปลูกต้นไม้ฟอกอากาศที่มีประสิทธิภาพของการกำจัดสารพิษหรือมลภาวะในอากาศของไม้ประดับสามารถดูดไอพิษจากอากาศ โดยปลูกได้ทั้งในบ้านและนอกบ้านมีหลายชนิดด้วยกัน ได้แก่ ๒๒ วนาสนาอริฐาน เบญจมาศ หน้าวัว โกสน จั๋ง เศรษฐีเรือนใน สับปะรดสี หมากเหลือง เศรษฐีเรือนแก้ว สาวน้อยประแป้ง เฟินบอสตัน เขียวหมื่นปี ยางอินเดีย เดหลี พลูด่าง ลิ้นมังกร เสน่ห์จันทร์แดง ว่านหางจระเข้ โดยพื้นที่ไม่เป็นข้อจำกัดของการปลูกต้นไม้ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งแนวตั้ง แนวนอน บนบก และพื้นที่ผิวหน้า ทั้งนี้อาจมีมาตรการสร้างแรงจูงใจแก่พื้นที่ดำเนินการ เช่น การลดภาษีในกรณีสถานประกอบการหรือการ เชิดชูเกียรติ การให้รางวัล เป็นต้น

๔. จัดทำเส้นทางจักรยานที่มีความเหมาะสมกับเส้นทางสัญจรของคนเมืองกรุง ปรับปรุงเส้นทางให้มีความปลอดภัยอันจะนำไปสู่การลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งลดความแออัดของการจราจร

และเป็นการส่งเสริมการออกกำลังกาย ในขณะที่ควรจัดทำทางเดินเท้าเพื่อส่งเสริมให้คนในพื้นที่มีทางเลือกในการสัญจร เพื่อเป็นการพัฒนาทางเดินเท้าให้มีความร่มรื่น และยังเป็นส่งเสริมให้คนในพื้นที่ได้ออกกำลังกายไปด้วยในขณะที่มีเวลาที่จำกัด

๕. พัฒนาพื้นที่ใต้สะพานของกรุงเทพมหานครให้เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงหรือปรับภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่นปลอดภัยไม่ให้เป็นที่ซ่องสุม หรือการรวมตัวของมิจฉาชีพ

๖. ดำเนินงานในทุกมาตรการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะอย่างเป็นระบบโดยการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ทุกฝ่าย พร้อมจัดสรรอุปกรณ์การคัดแยกขยะที่เหมาะสม ร่วมกับกระบวนการเสริมพลังให้คนกรุงเทพมหานครมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาทั้งขยะในที่ที่ไม่เหมาะสม

๗. จัดให้มีเส้นทางอาหารที่มั่นคงและปลอดภัยต่อสุขภาพของคนเมืองกรุง ด้วยการจัดตลาดให้มีตลาดกลางรองรับผัก ผลไม้ที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้างอย่างน้อย ๑ แห่งต่อ ๑ เขต รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรเมืองเพื่อผลิตพืชผัก ผลไม้ อาหารที่ปลอดภัยหล่อเลี้ยงคนเมืองกรุงต่อไป

๑๐. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินงานตามข้อเสนอดังกล่าว จะนำไปสู่ประโยชน์ที่ส่งผลต่อหลายภาคส่วน อันได้แก่

- ๑) ได้รูปแบบการบริหารจัดการระดับเขต ที่เป็นนวัตกรรมของการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน ภาคีเครือข่าย ที่สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาพื้นที่เมือง
- ๒) เกิดการปรับกระบวนการทัศน์ วิธีการทำงานและยกระดับศักยภาพของบุคลากรภาครัฐให้สามารถรองรับนโยบายและวิสัยทัศน์ของประเทศและผู้บริหารระดับสูง
- ๓) ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่ส่มเสี่ยงต่อสุขภาพะทั้งทางกาย ใจ สังคม เศรษฐกิจ

๑๓

๑๑. ข้อเสนอแนะ

๑๑.๑ ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ (เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนวิธีทำงาน บูรณาการความร่วมมือ) สรุปได้ดังนี้

๑๑.๑.๑ ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทำงานเชิงรุก สามารถใช้เทคโนโลยีรองรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และปรับกระบวนการทำงาน ในรูปแบบทีมงาน “ทำจริง เห็นผลจริง”

๑๑.๑.๒ ควรจัดให้มีกลไกหน่วยบูรณาการแผนและการทำงานระดับเขต เพื่อสร้างความร่วมมือ กับหน่วยงานรัฐและเอกชน ประชาคม ภาคีเครือข่าย ไม่ให้ซ้ำซ้อนแต่หนุนเสริมการทำงานร่วมกัน ทั้งในมิติของทรัพยากร บุคลากร เทคโนโลยี วิชาการ ความเชี่ยวชาญ ระบบข้อมูลข่าวสารและอื่น ๆ

๑๑.๒ ด้านพัฒนารูปแบบการจัดการข้อจำกัดของพื้นที่เมืองให้เอื้อต่อสุขภาวะ

๑๑.๒.๑ ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว: ระดมการปลูกต้นไม้ในทุกรูปแบบสอดรับบริบทเมือง ทั้งแนวตั้ง แนวนอน และการมีพื้นที่สวนสาธารณะ/เอกชน โดยจัดตั้งกลุ่มจิตอาสา กลุ่มเยาวชนอาสา ปลูก/ดูแลต้นไม้

๑๑.๒.๒ ด้านการจัดระบบการจัดการขยะ: คัดแยก แปรรูป นำใช้ใหม่ โดยจัดระบบการจัดการ ขยะในสถาบันการศึกษา วัด ชุมชน หน่วยงาน ส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ เพื่อต่อยอดการจัดการขยะ อย่างเป็นระบบ

๑๑.๒.๓ ด้านการพัฒนาเส้นทางสัญจรทางเดินเท้าและทางจักรยานคนเมือง: พัฒนาทางเดินเท้า ให้มีความร่มรื่น และพัฒนาเส้นทางจักรยานในชุมชน เพื่อส่งเสริมมีกิจกรรมทางกายด้วยการเดิน การปั่นจักรยาน ในเส้นทางระยะใกล้ และลดมลพิษจากการใช้รถยนต์

๑๑.๒.๔ ด้านการปรับภูมิทัศน์ (พื้นที่รกร้าง): ด้วยการออกแบบ จัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม กับ ชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่รกร้าง และไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะ อาทิ การจัดการพื้นที่ ใต้สะพาน เป็นต้น

๑๑.๒.๕ ด้านการพัฒนาตลาดรองรับผัก ผลไม้ปลอดภัย สำหรับคนเมืองกรุง: ด้วยการระดม เครือข่ายเกษตรกรเมือง เกษตรกรผักปลอดภัย ขยายผลผลิตที่ปลอดภัย พร้อมเปิดช่องทางการตลาด รองรับ เพื่อให้คนเมืองเข้าถึงเส้นทางอาหารที่ปลอดภัย